

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
AUDITO KOMITETAS

POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2026-07- Nr. 141-P-20
Vilnius

6. SVARSTYTA. 2026 m. birželio 16 d. valstybinio audito ataskaita Nr. VAE-3 „2021–2025 m. krašto apsaugos sistemai skirtos lėšos prekėms, paslaugoms ir darbams įsigyti“ (darbotvarkės 5 klausimas).

<...>

NUTARTA. Išsamiai apsvarsčius valstybinio audito ataskaitą Nr. VAE-3 „2021–2025 m. krašto apsaugos sistemai skirtos lėšos prekėms, paslaugoms ir darbams įsigyti“ (toliau – Ataskaita) ir išklausius posėdyje dalyvavusių institucijų atstovų informaciją, taip pat:

1. *Atsižvelgiant* į tai, kad nuo 2025 m. Audito komiteto posėdžiuose svarstant krašto apsaugos sistemos įsigijimų problematiką, dalis Ataskaitoje identifikuotų problemų krašto apsaugos sistemos viešųjų pirkimų srityje jau buvo konstatuotos komiteto posėdžiuose, *pažymint*, kad Audito komitetas tiek raštais, tiek protokolinais nutarimais: 2025 m. gruodžio 17 d. Nr. 141-P-37 ir 2026 m. balandžio 22 d. Nr. 141-P-9, teikė Krašto apsaugos ministerijai rekomendacijas susijusias su viešųjų pirkimų procesų efektyvinimu (dėl pasirengimo pirkimams, pirkimų centralizavimo, poreikių konsolidavimo, pirkimų prevencinės priežiūros bei kontrolės, tiekėjų tarpininkų eliminavimo iš pirkimų ir kitas, susijusias su viešųjų pirkimų procesais), todėl preziumuojant, kad dalis auditorių konstatuotų trūkumų Krašto apsaugos ministerijai buvo žinomi ir pagal ministerijos Audito komitetui pateiktą informaciją dėl visų Audito komiteto rekomendacijų yra priimti sprendimai arba yra suplanuoti veiksmai jiems ištaisyti, *akcentuojant*, kad 2021–2025 m. krašto apsaugos sistemos prekėms, paslaugoms ir darbams įsigyti išleista 7,2 mlrd. Eur, o nuo 2026 m. ženkliai augančio finansavimo gynybai (2026 m. lyginant su ankstesniais metais padidėjo 43 proc. ir ateinančiais metais didės) reikšmingas sumas ministerija planuoja skirti įsigijimams, kurie būtini stiprinant šalies gynybinius pajėgumus – Lietuvos kariuomenės modernizacijai ir plėtrai, ginkluotei ir karinei įrangai įsigyti, Rūdninkų poligono plėtrai, taip pat ir kitiems svarbiems karinės infrastruktūros, krašto apsaugos ir gynybos poreikiams, todėl ypatingai svarbu užtikrinti tinkamą pirkimų poreikių planavimą, efektyvų viešųjų pirkimų modelio krašto apsaugos sistemoje veikimą, veiksmingą vidaus kontrolę viešųjų pirkimų srityje, efektyvų pirkimų procesų valdymą ir pirkimų efektyvumo vertinimą bei rizikų valdymą, be kita ko, užbaigti trijų perkančiųjų organizacijų, kurioms buvo suteiktas centrinių perkančiųjų organizacijų statusas, integracijos procesą į bendrą krašto apsaugos sistemos pirkimų modelį, *raginti Krašto apsaugos ministeriją*, nelaukiant rekomendacijų įgyvendinimui nusistatytų terminų, įgyvendinti Valstybės kontrolės pateiktas rekomendacijas.

2. *Įvertinus* Ataskaitoje pateiktus faktus, kad 2021–2025 m. vidutiniškai 83 proc. (10 iš 12) audito metu vertinimui atrinktų perkančiųjų organizacijų pirkimų planai metų eigoje pagal skaičių ir vertę išaugo daugiau nei 15 proc., ir buvo keičiami vidutiniškai net 14 kartų per metus, pabrėžiant, kad, kaip nurodė auditoriai, į planus papildomai buvo įtraukiami pirkimai, kurie objektyviu vertinimu gali būti suplanuoti iš anksto, pažymint, kad netinkamas poreikių planavimas sudaro prielaidas neefektyviam ir neracionaliam valstybės biudžeto pinigų naudojimui: netinkamai pasirengiama

pirkimams, nesant objektyvių skubos aplinkybių pasirenkama pirkti neskelbiamų derybų ar neskelbiamos apklausos būdu, dėl to ribojama tiekėjų konkurencija, netinkamai paskirstomi finansiniai viešieji ištekliai, *atkreipiant dėmesį*, kad nors specialieji įstatymai krašto apsaugos sistemos perkančiosioms organizacijoms leidžia vykdyti pirkimus neskelbiamų derybų būdu dėl skubos, tačiau *akcentuojant*, kad Audito komiteto posėdžiuose jau buvo svarstomi ir konstatuoti ydingos praktikos pirkimų pavyzdžiai (Rūdininkų poligono teritorijos paviršiaus paruošimo darbai frezuojant kelmus bei išminuojant teritoriją), kai pasinaudojant numatyta teisinio reguliavimo išimtimi, vykdytos neskelbiamos derybos, tačiau, Viešųjų pirkimų tarnybos vertinimu, sprendimai vykdyti pirkimus neskelbiamų derybų būdu dėl skubos buvo objektyviai nepagrįsti tiek [kelmu frezavimo](#) atveju, tiek perkant [išminavimo](#) paslaugas, *prašyti Krašto apsaugos ministerijos* neskelbiamų derybų būdą taikyti tik išimtiniais atvejais, kai skuba gali būti pagrindžiama aiškiomis objektyviomis aplinkybėmis, esant poreikiui dėl pirkimo būdo pasirinkimo konsultuotis su Viešųjų pirkimų tarnyba, o visus kitus pirkimus, reikalingus krašto apsaugos sistemos poreikiams realizuoti, siekti planuoti iš anksto, užtikrinant nuoseklų, racionalų ir efektyvų tam tikslui numatytų finansinių išteklių panaudojimą.

3. *Atsižvelgiant* į aplinkybes nurodytas Ataskaitoje, kad krašto apsaugos sistema susiduria su didžiuliu kvalifikuotų viešųjų pirkimų specialistų trūkumu (auditorių vertintose organizacijose 2021–2025 m. vidutiniškai metų pabaigoje trūko penktadalio (19 proc.) šių specialistų), be to, kaip konstatavo auditoriai, 2023–2025 m. vidutiniškai 48 proc. viešuosius pirkimus vykdžiusių darbuotojų neturėjo viešųjų pirkimų specialistų pažymėjimų, *pabrėžiant*, kad 2021–2025 m. didžioji dalis (88 proc., 14 iš 16) neužimtų etatų buvo Gynybos resursų agentūroje, o pagrindinė tokios situacijos priežastis, kaip nurodė auditoriai, – nerezultatyvios atrankos (nesulaukiama pretendentų arba konkurso metu nesurenkamas reikiamas balų skaičius), *pažymint*, kad Gynybos resursų agentūrai nuo 2026 m. vasario mėn. formaliai [suteiktas](#) centrinės perkančiosios organizacijos statusas, todėl siekiant, kad agentūra realiai galėtų realizuoti jai suteiktas centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas, būtina stiprinti viešųjų pirkimų specialistų pajėgumus ir kompetencijas, *raginti Krašto apsaugos ministeriją*:

3.1. bendradarbiaujant su Viešojo valdymo agentūra, ieškoti būdų ir priemonių didinti kandidatų – kvalifikuotų specialistų susidomėjimą įsidarbinimu krašto apsaugos sistemos viešųjų pirkimų specialistais;

3.2. ieškoti bendradarbiavimo su pirkimų vykdytojais, turinčiais aukštos kvalifikacijos pirkimų specialistų, galimybių juos įgalioti atlikti krašto apsaugos sistemos pirkimus, ar vykdyti bendrus pirkimus, tokiu būdu perimant gerąsias pirkimų valdysenos praktikas ir keliant krašto apsaugos pirkimų specialistų kvalifikaciją;

3.3. sukurti nuoseklią pirkimų procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijos kėlimo sistemą, apimančią mokymus, mentorystę ir įvadinį mokymą naujiems darbuotojams. Taip pat užtikrinti, kad mokymų poveikis būtų vertinamas pagal praktinius rezultatus (planavimo kokybę, klaidų mažėjimą ir pan.).

4. *Prašyti Krašto apsaugos ministerijos* iki 2026 m. rugsėjo 30 d. informuoti Audito komitetą apie priimtus ar planuojamus priimti sprendimus dėl šio protokolinio nutarimo 1-3 p. įgyvendinimo, kartu informuoti ir Valstybės kontrolę apie šio protokolinio nutarimo 1 p. įgyvendinimo eigą.

5. *Įvertinus* Ataskaitoje konstatuotus faktus, kad 67 proc. (24 iš 36) audito metu vertinimui atsirinktų krašto apsaugos sistemos viešųjų pirkimų nustatyta neatitikčių teisės aktų reikalavimams, taip pat, kad 55 proc. numatytų rodiklių krašto apsaugos sistemos pirkimams vertinti 2021–2025 m. nebuvo pasiekti, *pabrėžiant*, kad to priežastis, auditorių vertinimu, – nepakankamai veiksmingos

vidaus kontrolės priemonės viešųjų pirkimų srityje (netinkamas pasirengimas pirkimams, neužtikrintas tiekėjų konkurencingumas, neefektyvi pirkimų procesų kontrolė ir kt.), kas iš esmės rodo neefektyviai veikiančią vidaus kontrolės mechanizmą ir sudaro prielaidas neracionaliam bei neefektyviam viešųjų lėšų naudojimui krašto apsaugos sistemoje, *pažymint*, kad Audito komitetas ne kartą posėdžių metu apsvarstęs ir konstatavęs krašto apsaugos sistemos ydingą viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo praktiką, taip pat netinkamą sutarčių vykdymo kontrolę, matydamas identifikuotų problemų viešųjų pirkimų srityje sistemingumą, be kita ko, manant, kad nustatytos problemos būdingos ne tik krašto apsaugos sistemai, bet aktualios ir kitų sričių perkančiosioms organizacijoms bei perkantiesiems subjektams, siekdamas užtikrinti viešųjų pirkimų tikslų pasiekimą, pagrindinių pirkimų principų laikymąsi ir veiksmingą vidaus kontrolės sistemą viešųjų pirkimų srityje, 2026 m. kovo 17 d. Seimui pateikė kartu su Viešųjų pirkimų tarnyba parengtus įstatymų pakeitimų projektus, *atsižvelgiant* į tai, kad Seimo valdyba dar 2026 m. kovo 27 d. paprašė Vyriausybės pateikti Seimui [išvadas](#) dėl Viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 95 ir 97 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-1108(2), Pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 101 ir 103 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-1109(2) ir Viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymo Nr. XI-1491 9 ir 69 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-1110(2), *raginti Vyriausybę* kuo skubiau pateikti išvadas dėl minėtų įstatymų projektų, kurių tikslas perkančiosioms organizacijoms / perkantiesiems subjektams padėti sukurti ar patobulinti jau esančią jų vykdomų viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės sistemą, taip pat turėti tinkamai paruoštus įrankius ir priemones efektyviam viešųjų pirkimų vykdymui ir procesų valdymui.

6. *Atkreipiant dėmesį* į tai, kad esamų geopolitinių iššūkių kontekste, drastiškai didėjant asignavimams krašto apsaugai, valstybė privalo užtikrinti, kad kiekvienas euras būtų investuojamas tiesiogiai į gynybinių pajėgumų stiprinimą, o ne į nepagrįstą tiekėjų viršpelnių finansavimą, *pažymint*, kad „atviros sąnaudų knygos“ (angl. *open book costing*) principas leistų pirkimų vykdytojams vertinti realią produkto savikainą ir užkirstų kelią dirbtiniam kainų išpūtimui, akcentuojant, kad viešųjų pirkimų skaidrumas krašto apsaugos sistemoje turi tiesioginę įtaką visuomenės pasitikėjimui valstybe ir jos vykdoma gynybos politika, o skaidrumo didinimas ir korupcijos rizikų valdymas yra esminis šio proceso tikslas, be kita ko, *akcentuojant*, kad finansinės atskaitomybės ir tiekėjo kaštų detalizavimas (įskaitant medžiagų, darbo jėgos, viršutinių išlaidų ir pelno maržos išskyrimą) minimizuotų neskaidrių susitarimų bei piktnaudžiavimo riziką tiek tiekėjų, tiek pirkimų vykdytojų pusėje, nes leistų vykdyti įsigijimų tiek ex ante, tiek ex post vertinimą, *prašyti Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Krašto apsaugos ministerijos bei Viešųjų pirkimų tarnybos*, įvertinus NATO šalių bei Ukrainos praktiką ir geruosius pavyzdžius, išnagrinėti galimybes teisiškai ir praktiškai integruoti „atviros sąnaudų knygos“ principą į viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, reglamentavimą bei, esant tokiai galimybei ir poreikiui, inicijuoti teisinio reguliavimo pakeitimus, būtinus efektyvesniems viešųjų pirkimų krašto apsaugos sistemoje procesams vykdyti.

7. *Prašyti Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Krašto apsaugos ministerijos bei Viešųjų pirkimų tarnybos* iki 2026 m. rugsėjo 30 d. informuoti Audito komitetą apie priimtus ar planuojamus priimti sprendimus dėl šio protokolino nutarimo 6 p. įgyvendinimo.

8. *Atkreipiant dėmesį*, kad auditoriai Ataskaitoje nurodė, jog 2021–2025 m. Viešųjų pirkimų tarnybos atlikti vertinimai ir patikrinimai krašto apsaugos sistemoje sudarė tik apie 2 proc. visų jos atliktų vertinimų ir patikrinimų, tačiau *pažymint*, kad Viešųjų pirkimų tarnyba, 2021–2025 m. atlikdama patikrinimus ir vertinimus krašto apsaugos sistemoje, kiekvienais metais nustatė įvairaus pobūdžio neatitiktį teisės aktų reikalavimams (neatitiktimai buvo nustatyti 97 proc. patikrinimų ir

61 proc. vertinimų), *akcentuojant*, kad nuo 2026 m gegužės mėn. Viešųjų pirkimų tarnyba pakeitė prevencinės peržiūros kriterijus 2026 metams ir dėl to prevencine tvarka peržiūrimų viešųjų pirkimų ir pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, apimtis turėtų reikšmingai padidėti (planuojama, kad krašto apsaugos sistemos pirkimų vykdytojų atliekami pirkimai sudarys apie 90 proc. visų prevencine tvarka peržiūrimų pirkimų), *atsižvelgiant į tai*, kad Audito komitetas planuoja toliau tęsti krašto apsaugos sistemos įsigijimų parlamentinę kontrolę, vertinant valstybės biudžeto lėšų panaudojimo efektyvumo ir racionalumo aspektu, *prašyti Viešųjų pirkimų tarnybos* periodiškai – ne rečiau kaip kartą per Seimo pavasario ir rudens sesijų laikotarpį apibendrinti vykdytos pirkimų prevencinės peržiūros krašto apsaugos sistemoje rezultatus, pateikti su Krašto apsaugos ministerija suderintus siūlymus dėl identifikuotų krašto apsaugos sistemos įsigijimų trūkumų šalinimo, šią informaciją pristatyti Audito komiteto posėdyje. Prašyti šią informaciją pateikti ir Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui.

9. *Atsižvelgiant į tai*, kad auditoriai atsirinktuose krašto apsaugos pirkimuose nustatė 47 proc. (17 iš 36) didelės ir (ar) vidutinės reikšmės neatitikimų, be to konstatavo, kad nustatyti viešųjų pirkimų trūkumai krašto apsaugos sistemoje yra sisteminio pobūdžio, tačiau auditorių atsirinktų vertinti pirkimų mastas sudarė tik nedidelę dalį visų krašto apsaugos sistemos vykdytų pirkimų (36 iš 111 tūkst. pirkimų), *pabrėžiant*, kad Viešųjų pirkimų tarnyba, 2021–2025 m. atlikdama patikrinimus ir vertinimus krašto apsaugos sistemoje, kiekvienais metais nustatė įvairaus pobūdžio neatitikčių teisės aktų reikalavimams, neatitikimai buvo nustatyti 97 proc. (58 iš 60) patikrinimų ir 61 proc. (11 iš 18) vertinimų, *akcentuojant*, kad krašto apsaugos sistemoje gali būti vykdomi pirkimai pagal specialiuosius įstatymus ir kaip nurodyta Ataskaitoje, pagal tokias išimtis, kai netaikomi Viešųjų pirkimų ir Viešųjų pirkimų, atliekamų gynybos ir saugumo srityje, įstatymų reikalavimai, krašto apsaugos sistemoje įvyko 14 pirkimų, kurių bendra vertė – 950 mln. Eur, *pažymint*, kad dėl to didėja skaidrumo ir neracionalaus valstybės biudžeto lėšų panaudojimo rizika, be kita ko, *atreipiant dėmesį į* Ataskaitoje pateiktus atvejus, kad vykdant pirkimus nebuvo užtikrintas tinkamas interesų konfliktų valdymas (pirkimų iniciatoriai nepateikė privalomų nešališkumo deklaracijų bei konfidencialumo pasižadėjimų ir nedeklaravo privačių interesų), *siekiant* eliminuoti korupcines rizikas krašto apsaugos sistemos pirkimuose ir užkardyti galimas nusikalstamas veikas, vykdant viešuosius pirkimus, *prašyti Specialiųjų tyrimų tarnybos* jai nustatytos kompetencijos apimtyje skirti ypatingą dėmesį krašto apsaugos sistemos vykdomiems viešiesiems pirkimams, identifikuojant korupcinio pobūdžio rizikas bei apraiškas.

Pritarta bendru sutarimu (už – 8, prieš – 0, susilaikė – 0).

Posėdžio pirmininkas

Artūras Skardžius

Posėdžio sekretorė

Neringa Gedrimė